

V&VN Meldcode

Kindermishandeling en Huiselijk Geweld

Stappenplan voor verpleegkundigen en verzorgenden

Samenvatting

Beroepsvereniging van zorgprofessionals

Inhoud

	pag.
I. Inleiding	3
II. Kindermishandeling en Huiselijk Geweld	4
III. De stappen van de meldcode	5
IV. Informatie verstrekken aan het AMK of het SHG	15

Voorwoord

Jaarlijks zijn meer dan 100.000 kinderen slachtoffer van kindermishandeling. Ook huiselijk geweld tussen volwassenen komt veelvuldig voor.

Als verpleegkundigen en verzorgenden behoren wij tot de beroepskrachten die in onze beroepsuitoefening direct of indirect met signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld in aanraking kunnen komen. Wij hebben intensief contact met de zorgvragers, waardoor wij ons een goed beeld kunnen vormen van eventuele gezinsproblematiek. Wij hebben daarom ook een rol bij het signaleren en de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld. Dat behoort tot onze professionele verantwoordelijkheid.

De V&VN Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld ondersteunt je in je aanpak van kindermishandeling of huiselijk geweld, zodat de slachtoffers (en hun gezinnen) op tijd passende hulp krijgen. De Meldcode legt uit wat kindermishandeling en huiselijk betekenen en beschrijft de stappen die je moet zetten bij vermoedens van mishandeling of geweld, afhankelijk van je werkomgeving. De uitgebreide versie van de V&VN Meldcode is te vinden op internet (www.venvn.nl).

Deze brochure is een samenvatting van de V&VN Meldcode, waarin de kernpunten van de Meldcode opgenomen zijn. Je kunt zo snel zien wat er van je verwacht wordt bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld. Het blijft daarbij belangrijk om ook de uitgebreide versie van de Meldcode te raadplegen.

Marian Kaljouw
Voorzitter V&VN

Frans de Voeght
Voorzitter NVSHV

De V&VN Meldcode is tot stand gekomen door een financiële bijdrage van de Nederlandse Vereniging Spoedeisende Hulp Verpleegkundigen en het Medisch Centrum Haaglanden.

I. INLEIDING

1. De uitgebreide Meldcode en de samenvatting

V&VN heeft een uitgebreide Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld ontwikkeld. Daarin staan niet alleen de stappen die je moet zetten bij signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld, maar ook andere informatie die in dit kader van belang is (zoals een uitgebreide toelichting bij de stappen, regels voor het informeren van het AMK of SHG, informatie over het beroepsgeheim en over de dossiervorming). V&VN wil hiermee jou als verpleegkundige of verzorgende ondersteunen in je aanpak van deze vormen van geweld. De uitgebreide Meldcode is te vinden op www.venvn.nl. Om te zorgen dat je snel kunt zien wat je moet doen bij (een vermoeden van) kindermishandeling of huiselijk geweld heeft V&VN de hoofdpunten van de uitgebreide Meldcode in deze brochure samengevat.

Raadpleeg bij (een vermoeden van) kindermishandeling of huiselijk geweld ook de uitgebreide Meldcode op www.venvn.nl!

2. De verantwoordelijkheden van jou als verpleegkundige of verzorgende

Bij het signaleren en aanpakken van kindermishandeling en huiselijk geweld mag van jou als verpleegkundige of verzorgende worden verwacht dat je:

- alert bent op risicofactoren en signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld;
- actuele kennis hebt over risicofactoren en over signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld en dat je deze kennis op peil houdt;
- over vaardigheden beschikt om gesprekken te voeren met alle betrokkenen bij de kindermishandeling of het huiselijk geweld en met andere beroepskrachten en dat je deze vaardigheden onderhoudt;
- de V&VN Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld en de meldcode van je eigen instelling kent en deze, bij signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld, toepast om zo over de te zetten stappen zorgvuldig te besluiten.

II. KINDERMISHANDELING EN HUISELIJK GEWELD

1. Omschrijving kindermishandeling en huiselijk geweld

Kindermishandeling

De definitie van kindermishandeling uit de Wet op de Jeugdzorg luidt:

elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Huiselijk geweld

Met *huiselijk geweld* wordt bedoeld op lichamelijk, geestelijk of psychisch geweld waarbij alleen meerderjarigen rechtstreeks zijn betrokken. Bijvoorbeeld geweld tussen twee (ex) partners, tussen een meerderjarig kind en zijn ouder of tussen andere meerderjarige huisgenoten.

2. De zorgvrager is niet altijd het slachtoffer van mishandeling

Het is bij het signaleren van kindermishandeling van belang dat je er attent op bent dat het niet altijd de zorgvrager is die mogelijk slachtoffer is van kindermishandeling. Je kunt ook te maken krijgen met zorgvragers die door eigen beperking, verslaving, of stoornis, niet in staat zijn om hun *kinderen* voldoende zorg of bescherming te bieden. Of waarvan de kinderen getuige zijn geweest van het huiselijk geweld tegen de zorgvrager.

Ook bij vermoedens van huiselijk geweld is het mogelijk dat de zorgvrager geen slachtoffer is, maar de pleger of getuige van het huiselijk geweld.

Als verpleegkundige of verzorgende dien je daarom niet alleen aandacht te hebben voor de zorgen en vragen van de zorgvrager. Maar ook, voor zover redelijkerwijs mogelijk, voor de situatie van de *kinderen en de partner of huisgenoten* van de zorgvrager

III DE STAPPEN VAN DE MELDCODE

1. Opmerkingen vooraf

In onderstaand stappenplan is het uitgangspunt dat je als verpleegkundige of verzorgende zelf alle stappen zet. Het stappenplan dient om tot een zorgvuldige afweging te komen van wat je moet doen bij (een vermoeden van) kindermishandeling of huiselijk geweld. De stappen zijn in een zo logisch mogelijke volgorde gezet. Maar deze volgorde is niet dwingend. Waar het om gaat is dat je alle stappen in ieder geval hebt doorlopen voordat je tot een besluit komt over het doen van een melding.

Melden en beroepsgeheim

Als verpleegkundige of verzorgende heb je je beroepsgeheim. Zonder toestemming van de zorgvrager mag je geen informatie over hem aan anderen verstrekken. Het uitgangspunt is daarom dat je de zorgvrager (en/of zijn ouders) toestemming vraagt om een melding te doen bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) of het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG). Je kunt alleen afzien van deze openheid indien de veiligheid van de zorgvrager, van jezelf of van een ander in het geding is óf als je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de zorgvrager daardoor het contact met jou zal verbreken. Als je een melding doet bij het AMK of het SHG zonder toestemming van de zorgvrager (en/of zijn ouders), verbreek je je beroepsgeheim. De stappen van de meldcode zorgen ervoor dat je op een zorgvuldige manier tot dit besluit komt.

Meldrecht bij vermoedens van kindermishandeling

Om ervoor te zorgen dat het beroepsgeheim geen belemmering vormt om (een redelijk vermoeden van) kindermishandeling te melden is er een wettelijk *meldrecht* tegenover het AMK. Dit *meldrecht* geeft jou als beroepsbeoefenaar het recht een redelijk vermoeden van kindermishandeling te melden bij het AMK, ook als de zorgvrager (kind of jongere) en/of de ouders daarvoor geen toestemming hebben gegeven. Het *meldrecht* omvat ook het recht om informatie over een zorgvrager en zijn gezin te verstrekken als het AMK daarom vraagt in het kader van een onderzoek van een vermoeden van kindermishandeling.

2. Het stappenplan

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- **Breng de signalen die een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast in het verpleegkundig of zorgdossier.**
- **Beschrijf de stappen die je hebt gezet en de besluiten die worden genomen.**
- **Leg ook vast wie je hebt geraadpleegd en wat je in dit overleg hebt afgesproken.**

Stap 2: Collegiaal advies en advies van het Advies - en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) of het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG).

- **Bespreek de signalen met een deskundige collega, of een leidinggevende.**
- **Vraag daarnaast zo nodig advies aan het AMK of aan het SHG.**

Bereikbaarheid AMK en SHG

Gaat het om een vermoeden mishandeling van *kinderen of jongeren tot 18 jaar*, dan kan contact worden gezocht met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling T 0900 - 123 123 0. Betreft het huiselijk geweld waarbij *meerderjarigen* zijn betrokken, dan kun je contact opnemen met Steunpunt Huiselijk Geweld T 0900 - 126 26 26.

Stap 3: Gesprek met de zorgvrager¹

- **Bespreek de signalen met de zorgvrager.**
- **Heb je ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de zorgvrager, raadpleeg dan een deskundige collega, een leidinggevende of het AMK of het SHG.**

¹ In de stappen gebruiken we de term 'zorgvrager' als het gaat om contacten over de signalen. Gaat het om signalen van kindermishandeling, dan bespreek je de signalen in veel gevallen (ook) met de ouders van de jeugdige zorgvrager. Onder contacten met de zorgvrager moet dus in geval van kindermishandeling ook worden verstaan contacten met de ouders van de zorgvrager.

Stap 4: Weging van de informatie die is verzameld

- Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de zorgvrager het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld.
- Weeg eveneens de aard en de ernst van het de kindermishandeling of het huiselijk geweld.

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

5A Hulp organiseren en effecten volgen

Kom je, op basis van je afweging in stap 4, tot de conclusie dat je de zorgvrager en/of zijn gezinsleden redelijkerwijs *voldoende* tegen het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld kunt beschermen:

- organiseer dan de noodzakelijke hulp;
- volg de effecten van deze hulp; en
- doe alsnog een *melding* als er signalen zijn dat de kindermishandeling of het huiselijk geweld niet stopt, of opnieuw begint.

5B Melden en bespreken van de melding met de zorgvrager

Kom je, op basis van je afweging in stap 4, tot de conclusie dat je de zorgvrager en/of zijn gezinsleden *niet voldoende* tegen het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld kunt beschermen, of *twijfel* je er aan of je voldoende bescherming hier tegen kunt bieden:

- meld je vermoeden bij het AMK of het SHG;
  - beschrijf zoveel mogelijk feiten en gebeurtenissen die je hebt vastgesteld;
  - geef duidelijk aan als de informatie bij je melding (ook) *van anderen* afkomstig is;
- én
- overleg met het AMK of SHG wat je na de melding, binnen de grenzen van je gebruikelijke werkzaamheden, zelf kan doen om de zorgvrager en/of zijn gezinsleden tegen het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld te beschermen.

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat de zorgvrager of zijn gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kun je meteen advies vragen aan het AMK of het SHG. Komt men daar tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan kun je zo nodig in hetzelfde gesprek een melding doen zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet.

In noodsituaties kun je, als het om minderjarigen gaat, ook contact zoeken met de Raad voor de Kinderbescherming, of met de crisisdienst van het Bureau Jeugdzorg. Moet een meerderjarige onmiddellijk beschermd worden tegen een acuut gevaar, dan kun je de politie vragen om hulp te bieden.

NB: Zowel het AMK als het SHG heeft een landelijk telefoonnummer (AMK: 0900 123 123 0 en SHG: 0900 126 26 26). Dat geldt niet voor de Raad voor de Kinderbescherming. Zorg er daarom voor dat het nummer van de Raad voor de Kinderbescherming uit je eigen regio op een centrale plek genoteerd staat.

Op de volgende pagina zijn de stappen weergegeven in schema 1.

Belangrijk

Openheid naar zorgvrager

Uitgangspunt is openheid naar de zorgvrager (en/of zijn ouders). Daarom vertel je de zorgvrager (en/of zijn ouders) dat je een melding gaat doen bij het AMK of SHG.

Je kunt alleen afzien van deze openheid indien de veiligheid van de zorgvrager, van jezelf of van een ander in het geding is óf als je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de zorgvrager daardoor het contact met je zal verbreken.

Goede dossiervorming

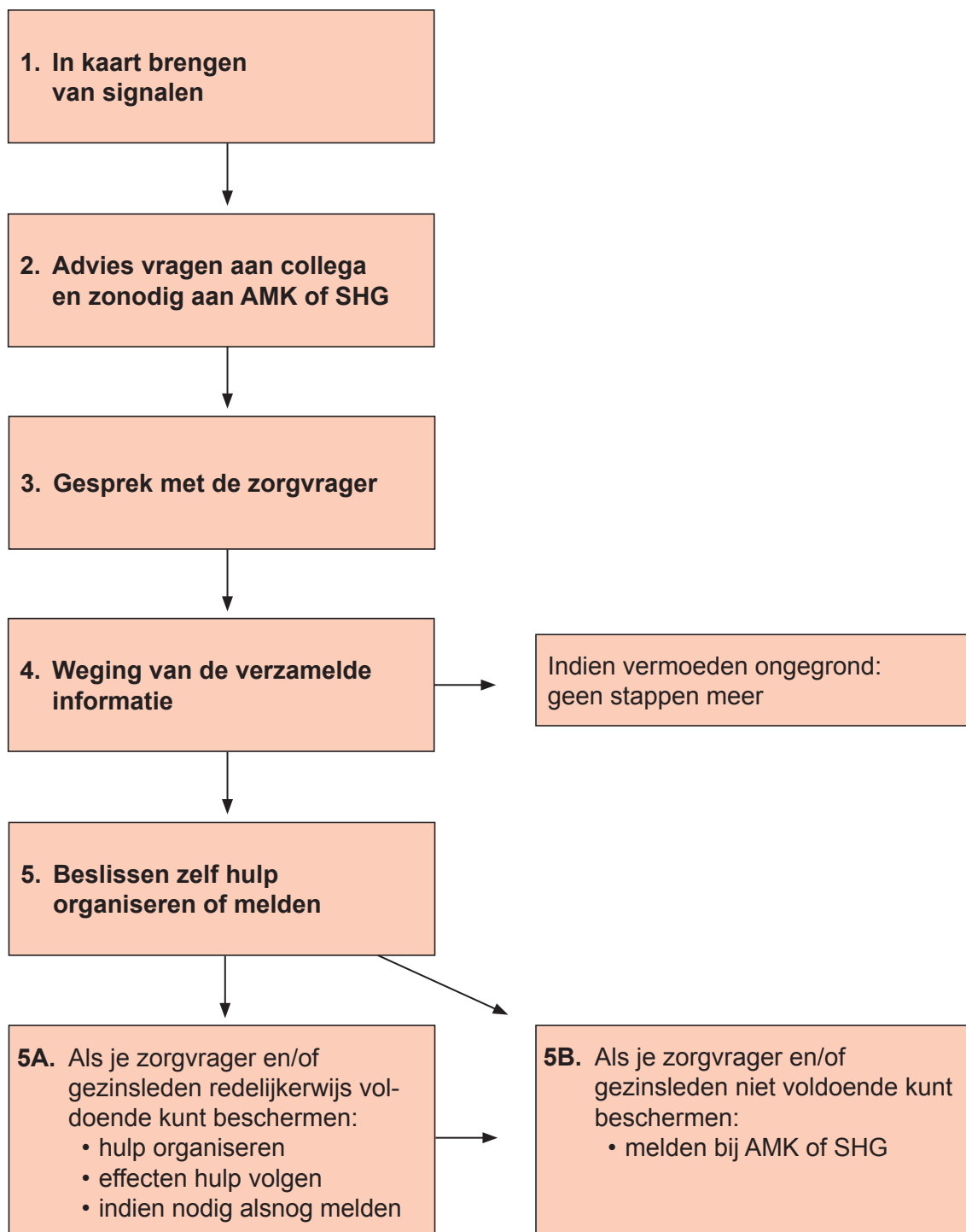
Noteer alle stappen die je zet in het verpleegkundig of zorgdossier, zoals de namen van de collega's die je geraadpleegd hebt, hun adviezen, overleg met het AMK of SHG en hun adviezen, je afweging, de melding of waarom je daarvan hebt afgezien.

Advies vragen aan AMK of SHG

Je kunt bij iedere stap van de Meldcode advies vragen aan het AMK of het SHG als je dat nodig hebt.

SCHEMA 1

Stappenplan V&VN Meldcode Kindermishandeling en huiselijk geweld

3. Mogelijke andere situaties

Het uitgangspunt bij het stappenplan is dat je als verpleegkundige of verzorgende zelf alle stappen zet en dat de zorgvrager het slachtoffer is van de kindermishandeling of het huiselijk geweld.

Dit is niet altijd het geval.

In hoofdstuk II.2 is al aangegeven dat de zorgvrager niet altijd ook het slachtoffer is van kindermishandeling of huiselijk geweld.

Daarnaast ben jij bij een vermoeden van kindermishandeling niet altijd degene die de vervolgstappen zet.

Dat kan de arts, de verloskundige of een (ander) teamlid zijn. Het kan ook zijn dat het besluit is om geen vervolgstappen te zetten of om het AMK of SHG niet te raadplegen, terwijl jij een niet-pluisgevoel houdt.

Als je als zelfstandige werkt, heb je niet altijd collega's met wie je kunt overleggen en kan het ook lastig zijn om zelf alle stappen van de meldcode te zetten.

Hierna volgen schema's voor deze verschillende situaties:

- Schema 2: Als de zorgvrager niet zelf het slachtoffer is van de mishandeling
- Schema 3: Als een ander teamlid verantwoordelijk is voor de vervolgstappen
- Schema 4: Als de specialist, huisarts, verloskundige of het team vervolgstappen niet nodig vindt
- Schema 5: Als je als zelfstandige werkt.

Eenmalige contacten

Eenmalige contacten vormen een speciale situatie. Het stappenplan gaat er vanuit dat je als verpleegkundige of verzorgende regelmatig contact hebt met de zorgvrager. Dat is soms niet het geval.

Zo heb je bijvoorbeeld bij de spoedeisende hulp (SEH) van een ziekenhuis of bij een ambulancedienst meestal zeer korte en eenmalige contacten, waardoor het onmogelijk is alle stappen van de meldcode zelf te zetten. In sommige gevallen kan dit ook gelden voor de kraamverzorgende. In dat geval

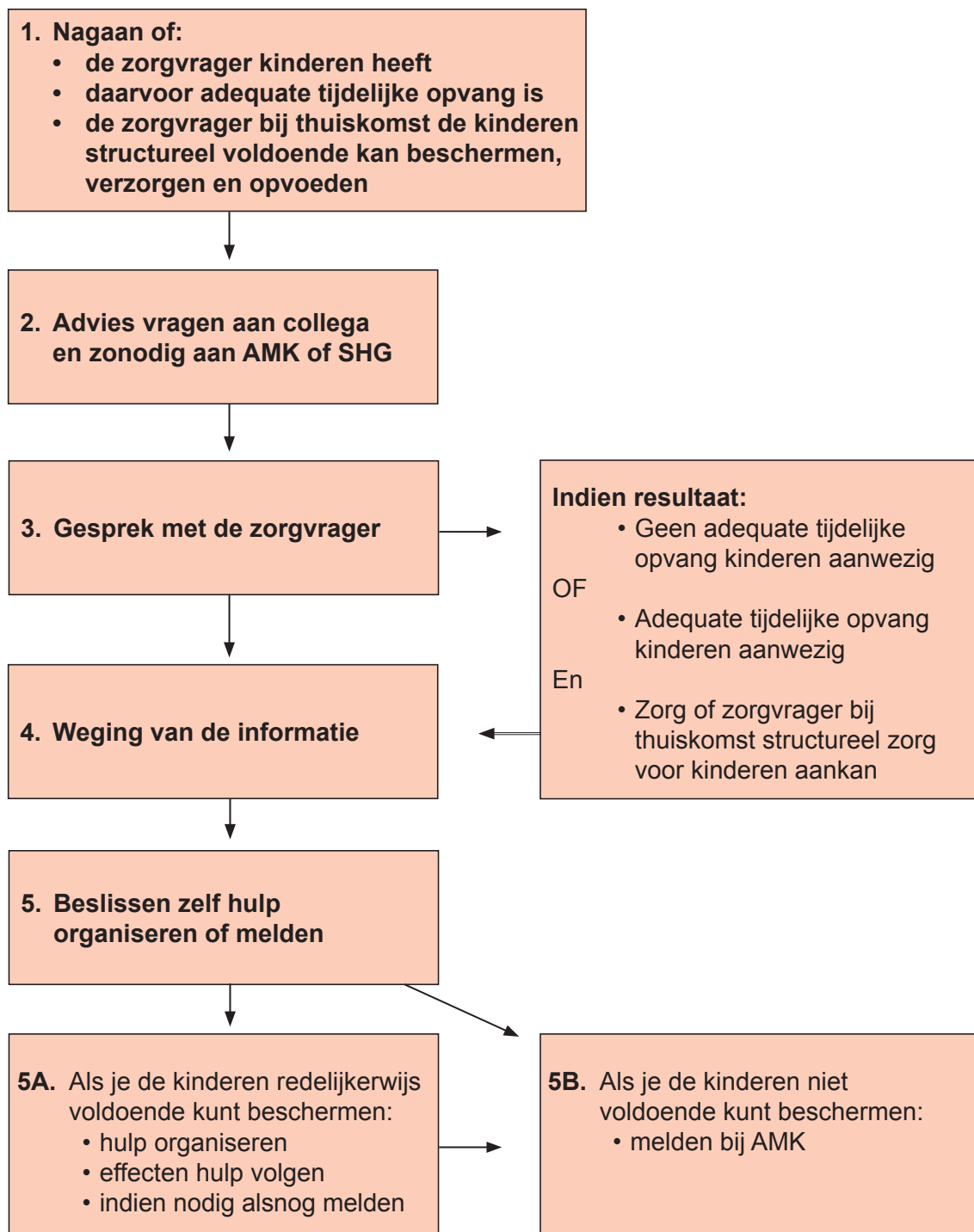
beschrijft de instellingscode op welke wijze de zaak wordt overgedragen en wie de vervolgstappen zet.

Ambulancediensten en de SEH werken doorgaans al met specifieke protocollen waarbij de zaak na het eerste contact zo nodig in handen wordt gegeven van de huis- of kinderarts of aan het AMK of aan het SHG. Een goede overdracht tussen de ambulancediensten en de SEH, waarbij de ambulancedienst de opgevangen signalen doorgeeft en de SEH die signalen oppakt, is hierbij belangrijk. Degene die de signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld heeft waargenomen, blijft verantwoordelijk tot een andere hulpverlener of instantie de zorg voor het kind of de volwassene heeft overgenomen.

SCHEMA 2

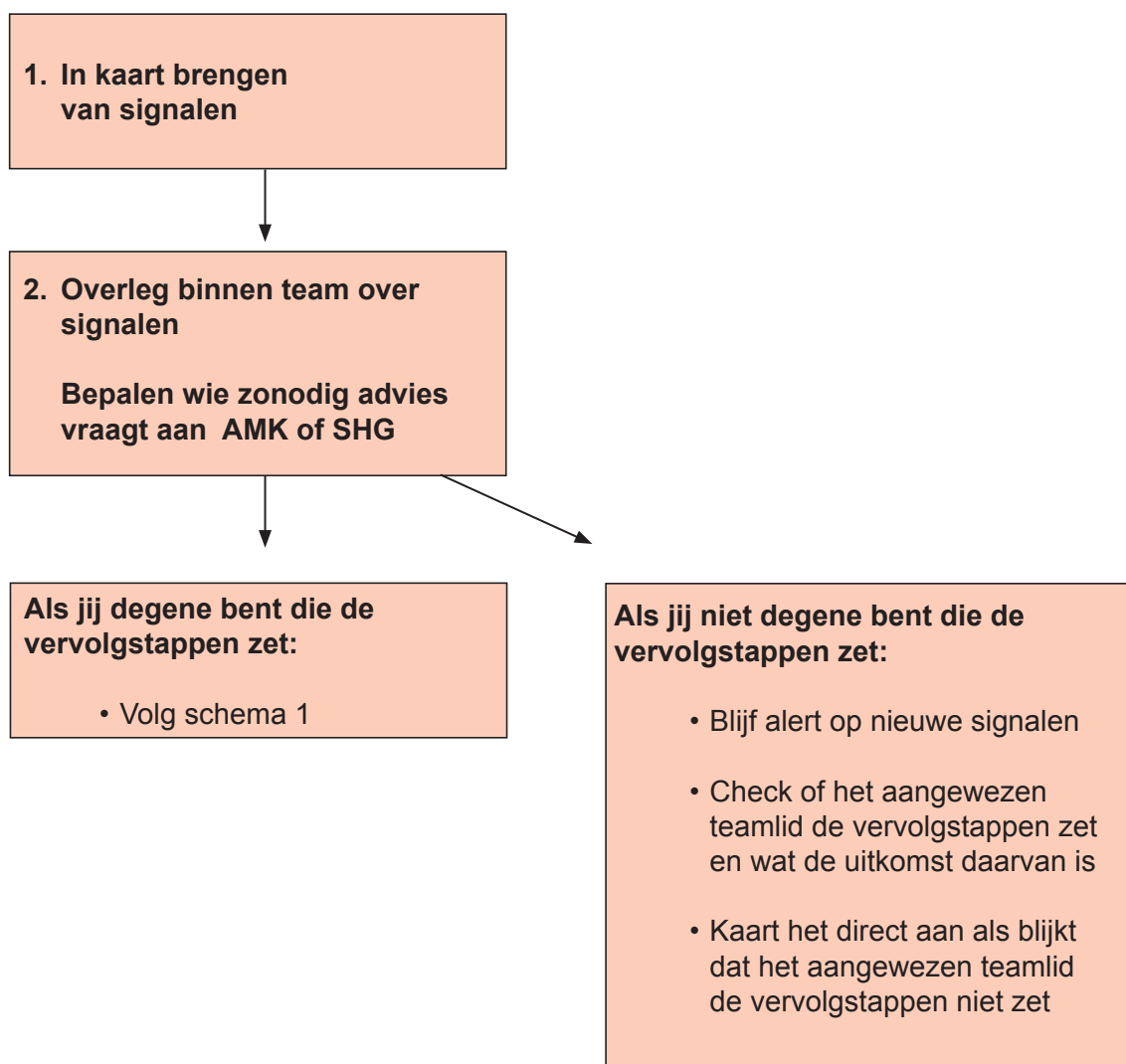
Als de zorgvrager niet zelf het slachtoffer is van de mishandeling

(zorgvrager heeft bijvoorbeeld alcohol- of drugsintoxicatie, is psychisch ernstig in de war, heeft poging tot zelfmoord gedaan, is slachtoffer van huiselijk geweld of moet de gevangenis in)

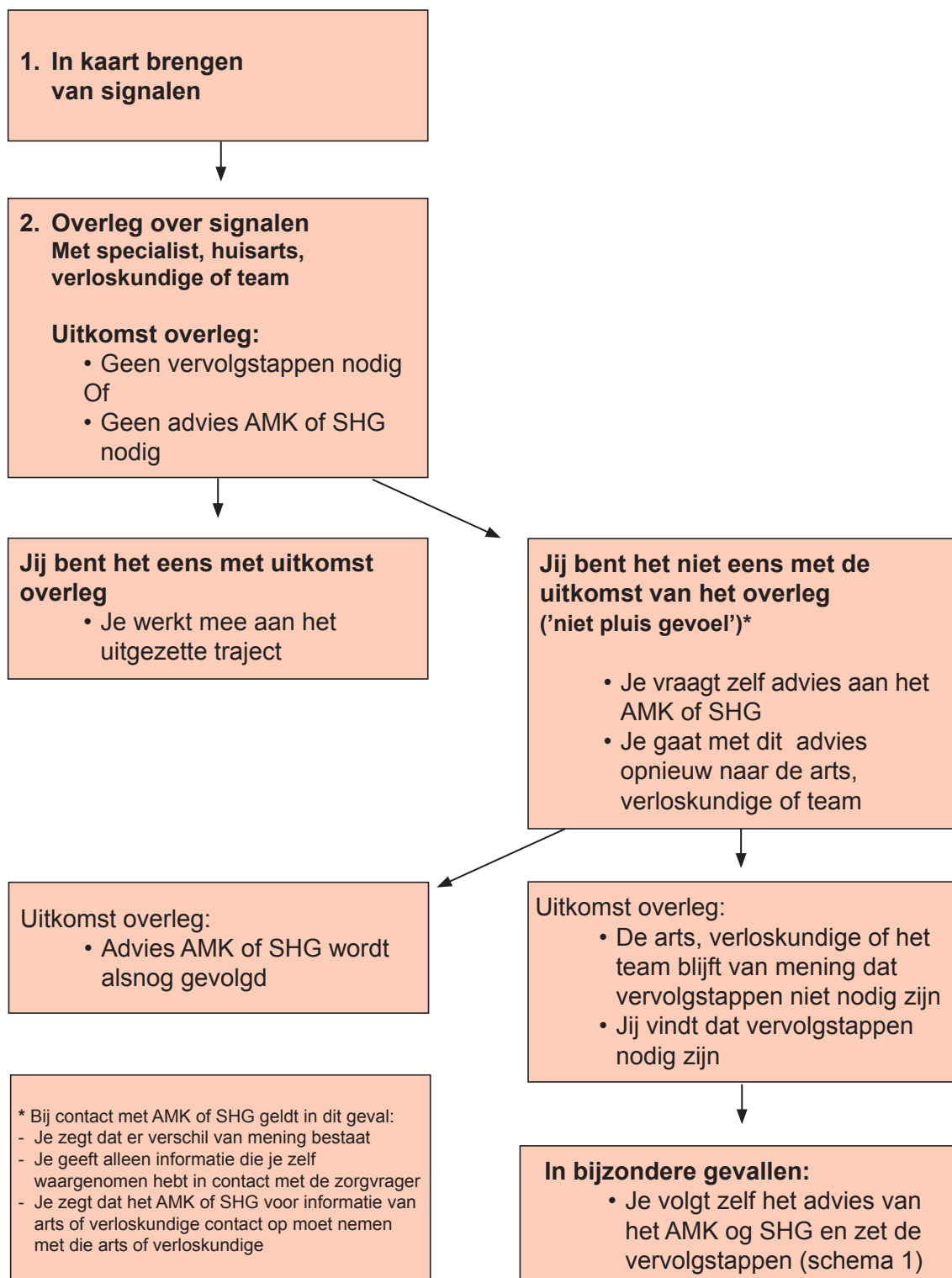
SCHEMA 3

Als een ander teamlid verantwoordelijk is voor de vervolgstappen

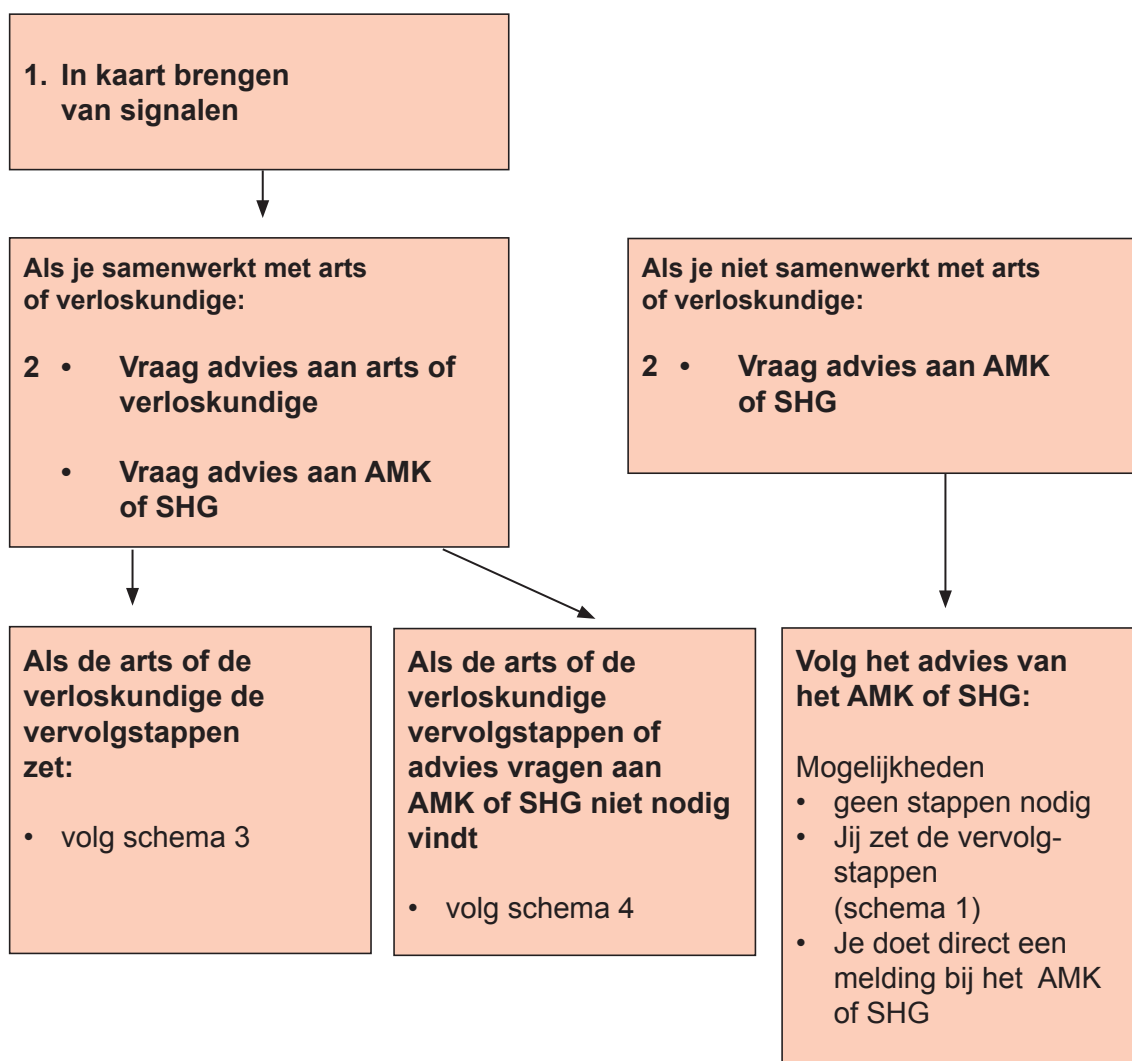
SCHEMA 4

Als de specialist, huisarts, verloskundige of team vervolgstappen of advies van AMK of SHG niet nodig vindt

SCHEMA 5

Als je als zelfstandige werkt

IV. Informatie verstrekken aan het AMK of het SHG

Bij een onderzoek van (een redelijk vermoeden van) kindermishandeling of huiselijk geweld kunnen het AMK, de Raad voor de Kinderbescherming of het SHG jou verzoeken om informatie over de zorgvrager of zijn gezin te verstrekken. Ook deze informatieverstrekking moet zorgvuldig gebeuren. Daarom gelden voor de informatiestrekking onderstaande regels.

1. Informatie verstrekken aan het AMK

Regels voor het verstrekken van informatie aan het AMK

- Als je vanuit het AMK benaderd wordt met een verzoek om informatie, ga je als verpleegkundige/ verzorgende eerst na of de informatievrager inderdaad van het AMK is, bijvoorbeeld door zelf het AMK terug te bellen.
- Bovendien beoordeel je of jij binnen de instelling of praktijk degene bent die vragen van het AMK dient te beantwoorden, of dat dit beter kan gebeuren door een ander. Bijvoorbeeld omdat een ander teamlid, of de arts of de verloskundige met wie je samenwerkt, veel meer over het gezin of het kind weet.
- Vraag aan het begin van het gesprek of de ouders weten dat het AMK je benadert om informatie. Als dit het geval is kun je alle informatie verstrekken die het AMK nodig heeft voor het onderzoek of voor het stoppen van de mishandeling.
- Als in het gesprek met het AMK duidelijk wordt dat er inderdaad vanwege de veiligheid van het kind of die van anderen nog geen contact is gelegd met de ouders, kun je het AMK, ook zonder dat de ouders hiervan op de hoogte zijn, de noodzakelijke informatie verstrekken.
- Overleg in dergelijke uitzonderlijke gevallen wel eerst met een leidinggevende of een deskundige collega, om zo tot een zorgvuldig besluit te komen over het verstrekken van informatie zonder dat de ouders hiervan op de hoogte zijn.
- Als het AMK buiten de ouders om handelt, spreek dan met het AMK af dat men het je even laat weten als er contact met de ouders is geweest over het AMK-onderzoek. Anders is voor jou in je volgende contacten met de ouders onduidelijk wat ouders wel en niet weten.
- Als verpleegkundige of verzorgende vraag je het AMK wat het precies wil weten en geef je op objectieve wijze relevante en feitelijke informatie.
- Vraag, als je mondeling informatie verstrekt, of je de weergave van de informatie die jij hebt verstrekt eerst mag lezen, voordat de tekst in het onderzoeksverslag wordt opgenomen.

- Verstrek je informatie via e-mail, zorg er dan voor dat de inhoudelijke informatie en de naam van het kind of het gezin in twee afzonderlijke mails worden verzonden. Verstuur de mail ook alleen naar het persoonlijke emailadres van degene met wie je contact hebt gehad.
- Leg in het verpleegkundig of zorgdossier vast welke informatie je aan het AMK verstrekt hebt en of het AMK of jij daarover vooraf contact hebt gehad met de ouders. Is er geen contact met de ouders geweest, vermeld dan ook de reden waarom dit contact er niet is geweest. Teken ook de naam en de functie aan van de medewerker van het AMK met wie je hebt gesproken.

Meldrecht Raad voor de Kinderbescherming

Je hebt als verpleegkundige of verzorgende ook een wettelijk meldrecht als de Raad voor de Kinderbescherming je benadert met een verzoek om informatie over een kind of een gezin. Voor verzoeken van de Raad om informatie gelden de regels zoals hierboven beschreven.

2. Informatie verstrekken aan het Steunpunt Huiselijk Geweld

Regels voor het verstrekken van informatie aan het SHG

- Word je als verpleegkundige of verzorgende door het SHG benaderd met een verzoek om informatie, vraag dan eerst of er toestemming voor de informatieverstrekking is gegeven.
- Is er geen toestemming gegeven, overleg dan met het SHG hoe dit alsnog kan gebeuren.
- Blijkt dit vanwege de veiligheid van de betrokkenen niet mogelijk, verstrek dan alleen informatie als de situatie zeer ernstig is en de informatieverstrekking een substantiële bijdrage kan leveren aan het stoppen van het geweld en het beschermen van de slachtoffers ervan (conflict van plichten).
- Overleg voordat je een besluit neemt over het verstrekken van informatie zonder toestemming van de betrokkenen, met een deskundige collega, of een leidinggevende en met de arts of verloskundige met wie je samenwerkt.

Volg voor de feitelijke informatieverstrekking verder de instructies die worden gegeven bij de verstrekking van informatie aan het AMK.

Colofon

Tekst: Lydia Janssen, Joke de Witte

Redactie: Monique Verkerk

Vormgeving en druk: Van der Weij BV Hilversum

Deze Meldcode is mede tot stand gekomen dankzij financiële steun van MC Haaglanden en de NVSHV.